

Met het drogen kwam de volgende verrassing: de slippen bogen zich geheel terug over het bolletje. Er lagen alleen nog maar 5 bolletjes in het dekseltje, net knikkertjes. Die 'knikkertjes' heb ik, met dekseltje en al, in een plastic zakje gedaan met als enige notitie "Aardster, Eesveen, januari 1999".

Na mijn recente verhuizing kwam ik bij het ordenen der paddenstoelenboeken ook het aardige boekje van Leo Jalink tegen: "De aardsterren van Nederland en België" (Coolia 38 Supplement, 1995). Dat werd dus even bladeren, op zoek naar de soort van mijn vondst van 7 jaar geleden. Hygroscopische slippin die het bolletje geheel bedekken bleken maar bij drie soorten voor te komen. Het Weerhuisje kon het niet zijn, die is veel groter. En voor het onderscheid tussen de twee andere, de Tepelaardster en de Bloemaardster, had ik toch echt het materiaal en de microscoop nodig.

Bij verder uitpakken kwam het materiaal te voorschijn (gelukkig maar; een verhuizing is echt iets om van alles kwijt te raken). De microscoop kon pas uitgepakt worden na de gebruikelijke verhuisperikelen zoals lampen ophangen, muren verven, enzovoorts. De sporen bleken bolrond te zijn, zo'n 6 µm groot. Dus: de Bloemaardster, *Geastrum floriforme*.

Natuurlijk was ik erg benieuwd naar de hygroscopische slippin. Het boekje van Jalink toont een foto van slippin die na opnieuw bevochtigen weer geheel uitstonden. Zouden deze exemplaren dat nog vertonen, na zo lange tijd? Het vergt enige moed om zo'n 'knikkertje' in z'n geheel in een bakje water te leggen. Maar het resultaat was prachtig: na een kwartiertje opweken stonden alle slippin weer netjes uitgespreid! En dat dan voor 7 jaar oud materiaal. Zo uitgespreid zie je pas goed dat het een klein aardsterretje is: 25 mm doorsnede, het bolletje 10 mm groot. Of deze soort door zijn geringe afmeting vaak over het hoofd gezien wordt, vind ik discutabel. Hij is toch echt niet kleiner dan veel *Marasmius*-, *Mycena*- of *Omphalina*-soorten en zeker veel opvallender dan allerlei 'waasjes' op hout.

Een enkel woord nog over groeiplaats en lokatie. Jalink vermeldt dat deze soort groeit op "iets stikstofrijke plaatsen" of plekken waar een verrijking is opgetreden, en Nauta & Vellinga (Atlas van Nederlandse paddenstoelen, 1995) verwoorden het als een "voorkeur voor relatief voedselrijke bodem". Dat zal voor deze berm zeker wel het geval zijn, temeer daar er enkele boerderijen met ammoniakuitstoot in de naaste omgeving liggen. Anders dan eerdere vondsten in Nederland, is deze niet afkomstig uit een bos of struweel. Met een ruime blik zou je deze berm nog wel een plantsoen kunnen noemen. De lokatie, in de kop van Overijssel, sluit heel aardig aan bij de stippen die al op het verspreidingskaartje staan (zie Nauta & Vellinga).

Voor het geval dat iemand nog eens wil gaan kijken in die berm: de vindplaats ligt in het dorp Eesveen (gemeente Steenwijkerland), aan de Binnenweg (Amersfoortcoördinaten (205,6; 537,4)). Het is dan de berm rechts van de oprit naar de woning nr. 21. Maar of de Bloemaardster daar nog eens wordt teruggevonden of niet, we hebben er in elk geval weer een stip op de kaart bij.

A.E. Jansen, Thorsø, Denemarken

### **De Lantaarnzwam in Griendtsveen**

Vos-Leenaerts, J. & Vos-Leenaerts, P. 2006. Jack O'Lantern (*Omphalotus illudens*) was found under a beech hedge in Griendtsveen, the second find in The Netherlands since 1980. Coolia 49(2): 106–107.

Half augustus 2005 verbleven wij een aantal dagen in het huis van onze dochter in Helmond. U kent dat wel, de jongelui op vakantie en de ouders mogen op het huis passen. Het is trouwens een jaarlijks terugkerend iets wat we niet erg vinden. Je kunt er alle kanten uit om

paddenstoelen te zoeken. Zoals elk jaar deden mijn man en ik op één van de fietstochten het dorp Griendtsveen aan, om in herberg 'De Morgenstond' iets te nuttigen. Tijdens de fietstocht erheen hadden we in de berm al heel wat zwammen gezien, waar telkens wel voor gestopt werd om ze te bekijken en zo nodig te fotograferen. Wat we echter in één van de straten van het dorp zagen was een zwam die we nooit eerder hadden gezien. Er stond, half onder een beukenhaag, een prachtige toef oranje zwammen (plaat #). Dus van de fiets, fotograferen en een exemplaar meenemen om te determineren. De omgeving werd bekeken om te zien wat voor bomen er zoal stonden of gestaan hadden en andere zaken die eventueel van belang konden zijn bij de determinatie. Er waren jonge Amerikaanse eiken geplant en oude waren gerooid.

Het determineren kon echter niet onmiddellijk plaatsvinden omdat de microscoop en de boeken thuis in Bergen op Zoom stonden. Alleen het boek van Phillips hadden we in Helmond liggen. De meegenomen zwam werd voorzichtig in de fietstas gedaan en op naar de herberg. Al fietsend werd er druk gespeculeerd wat het wel zou kunnen zijn. Thuis in Helmond werd al snel Phillips geraadpleegd. We kwamen bij de Lantaarnzwam uit, *Omphalotus illudens*. Er stond dat de lamellen door de rijpe sporen licht konden afgeven. Om na te gaan of er inderdaad sprake was van licht geven werd gebruik gemaakt van de compleet donkere garage. Er viel echter niets van licht waar te nemen. Dus toch maar wachten op de resultaten van het microscopisch onderzoek. Gelukkig kon dit de volgende dag gebeuren omdat we toen weer naar Bergen op Zoom afreisden. We determineerden volgens de Flora Agaricina Neerlandica deel 3 en ja hoor, alle gegevens kwamen overeen. Sporen gemeten, alles klopte.

Dus hadden we toch echt een Lantaarnzwam gevonden. Vervolgens namen we contact op met onze districtscoördinator, Jo van Meurs, en stuurden hem een digitale foto toe. Met zijn antwoord bevestigde hij dat het inderdaad een Lantaarnzwam was. Op zijn advies hebben we een digitale foto naar de website voor bijzondere waarnemingen van de Paddenstoelenkartering gestuurd, waar deze nu op staat. Het was de vijfde vondst in Nederland, waarvan drie van vóór 1980. Dat was wel heel bijzonder.

*Omphalotus illudens* — Lantaarnzwam (beschr. naar literatuur en eigen vondst; Plaat 6)

**Algemene gegevens:** Levendig oranjegeel tot oranjebruin, trechtervormige hoed met fijne ingegroeide vezels, ver aflopende lamellen, welke in het donker (volgens de literatuur) vaak oplichten, aan eikenstammen en wortels, meestal voorkomend in bundels. **Hoed:** Mooi oranjegeel, bij oudere exemplaren oranjebruinachtig, door ingegroeide vezels tenslotte radiaal gestreept, droog soms ook fijn schubbig, niet hygrophaan, jong zwak gewelfd, bij ouder worden dieper tot opvallend trechtervormig, 8–12 cm. **Lamellen:** Goudgeel tot oranjegeel, tenslotte wit door de sporen, aflopend. **Steel:** Oranjegeel, geelbruin tot oranjebruin, bij ouder worden roodbruin; 7–12 × 0,7–2,2 cm, naar de basis toe smaller wordend. **Sporen:** kleurloos (sporee is wit), 4–7 × 5–6 µm. De paddestoel is giftig; de werkzame stof heet illudin, maar is niet dodelijk.

**Voorkomen:** Van juli tot november. Het is een warmteminnende soort, en komt dan ook in subtropische gebieden meer voor. Daar groeit hij op olijfbomen. Op onze vindplaats zitten waarschijnlijk wortels van oude Amerikaanse eiken in de grond, want het lijkt ons niet waarschijnlijk dat de jonge boompjes al aangetast zijn.

Jeanne & Piet Vos-Leenaerts, Bergen-op-Zoom